Kerámiakép - Auróra

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	53.4296.1
Gyár / műhely:	Prensaich Porzellan Manufaktur, Plaue
Készítés ideje:	1880 KÖRÜL
Készítés helye:	Plaue
Jelzés:	hátoldalának jobb alsó sarkában masszába nyomva: PPM 1238
Anyag:	lithophan; litofán porcelán
Technika:	domborműves formába öntött
Méretek:	szélesség: 15,5 x 11,5 cm

A porcelánkép Jean-Louis Hamon (1821–1874) *Auróra* című, 1864-es olajfestménye után készült: egy fiatal nő cserjére felfutott hajnalka frissen kinyílt virágába szagol bele. A nőalak nagy lapulevélen pipiskedik egy buja kertben, egyik kezével melle előtt összefogja a testét takaró leplet, másik kezével óvatosan orrához emeli a virágot, hullámos hajában harmatcseppek és pillangók. A litofán képen látható nőalakot korábban Flóraként, a tavasz istennőjeként azonosították, azonban megfelelőbb Hamon festménye után, illetve az ábrázolt hajnalkák (amelyek a korai ébredés, a fény és az új remény szimbóluma) miatt is inkább a hajnal szárnyas, „rózsaujjú” istennőjével, Aurórával azonosítani. Auróra neve a görög mitológiában Éósz: a titán testvérpár, Hüperión és Theia lánya, bátyja a napisten Héliosz, nővére a holdistennő Szeléné. Éósz legkedvesebb fia, Memnón, Trója védelmében esett el, az istennő azóta őt gyászolja minden hajnalban földre hulló könnyeivel, a harmattal.

Hamon festményéről több metszet készült, így előképként több korabeli porcelángyár használta, amikor hasonló litofán lapokat készített (párizsi gyárban is készült ilyen lap: https://www.lavalisearlesienne.com/product-page/lithophanie-le-parfum-des-fleurs). Jelen kerámiaképet az Iparművészeti Múzeumban őrzött legtöbb litofán tárgyhoz hasonlóan a türingeni Plaue litofánokra specializálódott porcelánmanufaktúrájában készítették. Az ilyen porcelánképek a 19. századi polgárság körében különösen népszerűek voltak: maguk a litofánok jellemzően kisméretű tárgyak, amelyeket úgy készítenek, hogy domborműves formába folyékony porcelánmasszát öntenek (vagy gyúrható, képlékeny masszát nyomkodnak bele), majd a megszilárdult tárgyakat eltávolítják a formából, és magas hőfokon kiégetik. A készítés során a mestereknek nagyon kell ügyelniük az anyagvastagságra, ha ugyanis a megfelelő helyeken nem lesz elég vékony a tárgy, akkor nem lesz áttetsző sem. A képek elnevezése is erre az elérni kívánt tulajdonságra utal, ugyanis a „litofán” neologizmus két ókori görög szó összetételéből származik: a „kő” jelentésű *lithos* és a „ragyogni” vagy „megjelenni” jelentésű *phainon* kombinációja. A vékony porcelánfelületek áttetszősége azt eredményezi, hogy ha hátulról megvilágítják ezeket a tárgyakat, egy fotorealisztikus kép jön létre. Ilyen litofán képeket a 19. század első fele óta készítenek, kezdetben biszkvitporcelánból. Később a gyártók más áttetsző anyagokat is elkezdtek használni, például üveget, papírt, elefántcsontot, szarvat, viaszt, szappant és műanyagot. Az áttetsző porcelánképeket többnyire gyertyával világították meg, és ismertek kifejezetten gyertyák fényellenzőjeként használt litofánok is (az Iparművészeti Múzeum gyűjteményének is része ilyen tárgy).

Irodalom

- Steckelings : *Leuchtender Stein. Die Geschichte der Lithophanie vom 18. bis ins 20. Jahrhundert*. Hetjens-Museum, Deutsches Keramikmuseum, Düsseldorf, 2014.
- Bei Licht betrachtet. Die Kunst der Lithophanie *Weltkunst. Aktuelle Zeitschrift für Kunst und Antiquitäten*, 2002, 72:10. 2002.
- Balla Gabriella: „Egy ritka technika: a litofán” *Műértő. Művészeti és műkereskedelmi folyóirat*, 2005 /7-8. 2005.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum